

Ludovít Štúr v očiach Adelky a súčasníkov

Marta Glossová

Ludovít Štúr je jednou z veľkých postáv našej minulosti. Vďaka svojej rozhladenosti a vízii pomohol Slovensku etablovať sa v európskom priestore národne, politicky i kultúrne. Stál pri zrode súčasnej slovenčiny a z jeho myšlienok čerpali aj ďalšie generácie národovcov. Poznáme ho ako politika, novinára, spisovateľa, profesora. Poznáme ho i ako človeka? Aký bol Štúr? Ako vyzeral? Ako sa správal?

Tieto otázky nie sú zaujímavé len pre nás. Odpovede na ne sa hľadali aj v predchádzajúcich obdobiach. Svedectvá Štúrových súčasníkov o ňom samom v roku 1955 zozbieral v antológii *Súčasníci o Ludovítovi Štúrovi* Vladimír Ján Ormis.¹ Dva roky po vydaní tejto zbierky sa (aj na jej základe) v slovenskej literatúre objavilo ďalšie štúrovské dielo, ktoré sa však vďaka beletristickej forme, príťažlivému spracovaniu témy a v neposlednom rade vďaka zaradeniu do povinného školského čítania stalo takmer kultovým. Ide o román *Luda Zúbka Jar Adely Ostrolúckej*.²

Otázka teda znie: do akej miery je naša predstava o vzhľade a povahe Ludovíta Štúra ovplyvnená práve spomínanými dvoma dielami? Je táto predstava reálna, alebo boli už spomienky Štúrových súčasníkov ovplyvnené jeho mýtom?

Biografia Ludovíta Štúra v diele Jar Adely Ostrolúckej – fakty a fikcia

Žánrovo možno román *Luda Zúbka* zaradiť rôzne – ako dievčenský,³ biografický či historický. Štúr na prvý pohľad nie je jeho hlavnou postavou, a preto by sme román mohli charakterizovať ako historický, i keď skôr staršieho typu, keďže mu chýba hlbší psychologický či kritický rozmer, typický pre historický román 20. storočia.⁴ Tento nedostatok má však pravdepodobne inú príčinu: v kontexte Zúbkovej zaujatosti štúrovskou tematikou, ktorá je doložená už niekoľko rokov pred napísaním románu *Jar Adely Ostrolúckej*,⁵ sa reálnym javí jeho zámer napísať beletrizovanú biografiu Ludovíta Štúra, a forma historického románu a Evky Jonášovej i Adely Ostrolúckej ako jeho hlavných postáv len ako prostriedok.

¹ ORMIS, Ján Vladimír (ed.). *Súčasníci o Ludovítovi Štúrovi*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955, 447 s.

² Prvé vydanie z roku 1955, citáty v práci pochádzajú z vydania v r. 1973. ZÚBEK, Ludo. *Jar Adely Ostrolúckej*. Bratislava : Mladé letá, 1973, 247 s.

³ JURČO, Milan. *Dielo Luda Zúbka*. Bratislava : Mladé letá, 1985, s. 200.

⁴ HARPÁŇ, Michal. *Teória literatúry*. Bratislava : Tigr, 2004, str. 223.

⁵ Zúbkovo rozhlasové pásmo *Ludovít Štúr* (1934), pásmo o J. M. Hurbanovi (1938), rukopisné fragmenty *Štúrova mladosť*. Podľa JURČO, ref. 3, s. 197-198.

Analyzovaný román zachytáva udalosti z rokov 1846 – 1856. Aj keď hlavnou postavou románu je Evka Jonášová a jej priateľka Adela Ostrolúcka, v skutočnosti v centre pozornosti stojí Ľudovít Štúr. Ako biografická však dielo nie je kompletne, pretože opisuje len desaťročné obdobie z jeho života – od zoznámenia sa s Adelou Ostrolúckou do jeho smrti v roku 1856.

V tomto období už Štúr nepôsobil na bratislavskom lýceu, ale angažoval sa pri vydávaní *Slovenských národných novín* a od roku 1847 ako poslanec na Uhorskom sneme. Zúbek okrem týchto udalostí zachytáva aj ďalšie, ktoré sú historicky pravdivé – takými je napr. spomienka na uvedenie opery Ladislav Hunyadi v januári 1844, ktorej autorom je Adelkin učiteľ hudby, peštiansky hudobný skladateľ Ferenc Erkel, hladomor v roku 1847, valné zasadnutie Tatrína v Čachticiach v roku 1847. Ďalšími historickými udalosťami zachytenými v diele sú Štúrova reč na uhorskom sneme s presným datovaním (21. decembra 1847), prítomnosť palatína arcivojvodu Štefana na plese v Grassalkovičovom paláci vo februári 1848. Revolučné udalosti sú historickým podkladom pre druhú časť Zúbkovho románu. Obe priateľky prežívajú vypuknutie revolúcie v marci 1848 v Bratislave a s obavami sledujú udalosti vo Viedni a v Pešti. Najmä pre Evku sú významné zmeny, ktoré revolúcia priniesla – konkrétne sa spomína vyhlásenie slobody tlače a zrušenie poddanstva 15. marca 1848. Obe s napätím sledujú priebeh dobrovoľníckych výprav v r. 1848/9, aj keď sa v románe priamo neopisujú, pretože do nich okrem Štúra, Hurbana a ďalších priamo zasiahol aj Evkin brat Miško. Pri následných represáliách bol Evkin otec zatknutý a uväznený.

Román mapuje aj posledné roky Adelkinho a Štúrovho života – presťahovanie sa do Modry po smrti jeho brata Karola a udalosti, ktoré nasledovali po tom, ako sa Alexander Bach stal ministrom vnútra. Adelka zomiera 18. marca 1853, Štúr necelé tri roky po nej, 12. januára 1856.

Ďalšie udalosti, ktoré Zúbek do románu zaradil, je ťažké vyvrátiť či potvrdiť. Rovnako je sporná identita a stvárnenie mnohých postáv, čo sa v prvom rade týka samotnej Adely Ostrolúckej. Jej existencia je istá, a rovnako fakt, že sa so Štúrom poznala a urobila naňho dojem, čo vyplýva zo spomienok mnohých Štúrových súčasníkov i zo slov jeho samého: „Pravdivo si posúdil tú, ktorá plná lásky k nám nás opustila, a srdce moje už i tak na všetky strany rozkrvácané odchodom svojím mocne ranila.“⁶ Otázny však je charakter ich vzťahu. Išlo naozaj o romancu, o čom celé generácie čitateľov úspešne presvedčil Ľudo Zúbek?

⁶ List Ľudovíta Štúra Jozefovi Miloslavovi Hurbanovi z 18. apríla 1853. In DEMMEL, József. „... ale i tá láska ostala len platonickou“. *Súkromný život Ľudovíta Štúra*. In: Občianska spoločnosť 2011, č. 3. [online] Dostupné na internete: <<http://www.magazinos.sk/OS/Archiv/Prezivame-krizu-rodiny/Dejiny-a-ludia/ale-i-ta-laska-ostala-len-platonickou-Sukromny-zivot-Ludovita-Stura>>

Historických prameňov, na základe ktorých by to bolo možné spoľahlivo určiť, nemáme dostatok. Ľúbostný charakter Štúrovho vzťahu k Adelke prvýkrát naznačil už Jozef Miloslav Hurban v liste napísanom v roku 1881: „*Napokon zarezala sa mu do srdca Adela Ostrolúcká, ale i tá láska, najbližšia cieľa, ostala pre chudáka len platonickou...*“⁷ Avšak bližšie informácie o Adele Ostrolúckej, o ktoré sa mohol neskôr oprieť aj Ludo Zúbek, pochádzajú až zo štúdie Heleny Turcerovej-Devečkovej z r. 1928. Turcerová však väčšinu informácií o Adelkinej osobe, jej výzore aj o vzťahu s Ľudovítom Štúrom čerpala od Adelinho synovca Mikuláša Ostrolúckeho, ktorý sa narodil až po jej smrti a osobne ju nepoznal. Súčasťou štúrovského kánonu a podkladom pre vnímanie vzťahu Štúra k Adelke sa tak stalo „*legendárium rodiny Ostrolúckych*“. Podľa Józsefa Demmela tak jednoducho nemáme o Adelke a jej vzťahu so Štúrom dostatok dôveryhodných historických prameňov.⁸

Nemožnosť dokázať či vyvrátiť ľúbostný vzťah medzi ňou a Štúrom neznamena, že by Zúbkov koncept bol nutne nepravdivý. Je však potrebné tento moment pri vnímaní štúrovského príbehu mať na zreteli.

Štúrova beletrizovaná podoba

V prípade významných osobností často hrozí nebezpečenstvo, že pri interpretácii ich života a vlastností s istým časovým odstupom dôjde zámerne alebo podvedome k istému skresleniu. Toto riziko je ešte väčšie v prípade, že k deformácii skutočnosti dochádzalo už za ich života. Ľudový obdiv a úcta sa už potom neviaže ku konkrétnym fyzickým osobám, ale „*vo väčšine prípadov k posmrtnému obrazu už nežijúcej osobnosti, ktorý má charakter konštruktu: vyprodukovala ho propaganda, vzdelávací systém, publicistika, umenie, historiografia či rodinná lektúra.*“⁹ Peter Macho v tomto prípade hovorí o tzv. „druhom živote historickej osobnosti“.

Fenomén „hrdinu“ je prítomný v živote mnohých skutočných osobností, ktoré sa hlboko zapísali do dejín jednotlivých národov či spoločností. Čím významnejší tento hrdina pre dané spoločenstvo je, tým viac sa jeho nadobudnutá zidealizovaná podoba sa fixuje aj písomne a stáva sa podkladom pre ďalšie spracovanie. V prípade odborného výskumu, samozrejme, dochádza k prehodnoteniu jej výpovednej hodnoty, ale pre potreby umeleckej

⁷ List Jozefa Miloslava Hurbana Danielovi Slobodovi z 17. mája 1881. Jozef M. Hurban Danielovi Slobodovi. In ORMIS, ref. 1, s. 341.

⁸ DEMMEL, ref. 6. Treba však pripomenúť, že Demmel nemal veľkú snahu existenciu tejto romancy dokázať. Na inom mieste zjednodušene konštatuje, že Turcerová a Ostrolúcky daný vzťah lásky doslova „vymysleli“. DEMMEL, József. Kto bol Ľudovít Štúr? In *Týždeň*. [online] Dostupné na internete: <<http://www.tyzden.sk/casopis/10013/kto-bol-ludovit-stur/>>.

⁹ MACHO, Peter. *Milan Rastislav Štefánik v hlavách a srdciach. Fenomén národného hrdinu v národnej pamäti*. Bratislava : Historický ústav SAV, 2011, s. 16.

tvorby sa neraz stáva priam historickým prameňom. Najmä v prípade beletristických biografíí potom hrozí nebezpečenstvo, že sa rozdiel medzi skutočnosťou a legendovým spracovaním bude čoraz viac strácať. Je úlohou literárnej a historickej vedy, aby v rámci možností nezrovnalosti odhalila a ukázala.

V prípade Ľudovíta Štúra, ktorého postava je predmetom interpretácie, je táto úloha sťažená aj tým, že už ani jeho súčasníci sa neostýchali ho idealizovať, čerpajúc z poetiky romantizmu, v ktorej bol tento postup považovaný za korektný. Ani ich svedectvá (aj nebeletristické – memoáre či korešpondenciu) nemožno teda považovať za celkom spoľahlivé. O to vzácnejšie sú niektoré dobové kritické postrehy, ktoré Ľudo Zúbek do svojej románovej charakteristiky nezaradil. Ich porovnávaním však možno dospieť k aspoň relatívne pravdivému obrazu Štúra a posúdiť, nakoľko sa autor najznámejšieho biografického románu o ňom od skutočnosti odchýlil.

Vonkajšia charakteristika

Nemáme veľa obrazového materiálu, podľa ktorého by bolo možné presne opísať Štúrovu podobu. Zachovala sa dagerotypická snímka členov slovenskej deputácie vo Viedni v marci 1849, na ktorej je Štúr zachytený spolu s inými národovcami. Z roku 1848 sa zachovala aj litografia srbského umelca Anastasa Jovanovića vytvorená zrejme podľa vizuálnej pamäti, ktorá sa však od neskorších portrétov značne odlišuje. V pozostalosti Janka Štúra sa našla asi najlepšia Štúrova zachovaná podoba – sólová litografia zrejme z roku 1850. Prvý portrét Ľudovíta Štúra bol namaľovaný až v roku 1861 českým litografom Františkom Kolářom. Zrejme ho možno považovať za blízky skutočnosti, pretože J. M. Hurban ho považoval za najlepší a najvydarenejší z dovtedajších portrétov. Z tohto obrazu pravdepodobne vychádzali všetky nasledujúce Štúrove podobizne vrátane najznámejšieho obrazu Jozefa Božetecha Klemensa z roku 1872 zhotoveného pre Maticu slovenskú.

Možno predpokladať, že aj autor *Jari Adely Ostrolúckej* mal k dispozícii túto obmedzenú zbierku obrazového materiálu. Okrem spomínaného však mohol vychádzať aj z opisov Štúrových súčasníkov, v ktorých sa zachovalo aj niekoľko viet dotýkajúcich sa jeho zovňajšku.

V samotnom románe sa Štúrova podoba opisuje niekoľkokrát. V závere Adelka priznáva, že „Štúr bol pekný, ba poviem ti rovno, že som takého krásneho mužského ešte nevidela.“¹⁰ Táto jeho fyzická krása je v diele aj bližšie špecifikovaná: „Jeho mužskú krásu zvyšovala nakrátko pristrihnutá okrúhla brada tmavogaštanovej farby, obrubujúca celú tvár.

¹⁰ ZÚBEK, ref. 2, s. 223.

*Jasný pohľad tmavých, hlbokých očí prenikal človekovi až do duše a pritom ustavične cítil v nich – aj keď ústa boli vážne – akýsi teplý úsmev, ktorý vlieval do človeka radosť zo života.*¹¹ Kontrast medzi bledou tvárou a bokombradami a vlasmi (ktoré sú napriek čiernobielymu prevedeniu evidentné aj na podobizniach vytvorených počas Štúrovho života) zvlášť výrazne vnímala Evka Jonášová po Adelkinom pohrebe: *„V obrube tmavogaštanových vlasov a brady vyzerala tá bledá tvár priam strašidelne.*¹² Evkin dôraz na Štúrovu fyzickú krásu je zrejme daný jej tajnou zaľúbenosťou – tak si možno vysvetliť aj jej myšlienku počas olovrantu v Zemianskom Podhradí: *„Ako sa Štúr načahoval po bábovke uprostred stola, všimla som si, že má krásne ruky s dlhými prstami, aké mávajú hudobníci.*¹³

Čo o Štúrovom výzore povedali jeho súčasníci? V ich vyjadreniach možno nájsť dostatok potvrdení o Štúrovom príjemnom vzhľade, peknej postave a prísnom, ale láskavom pohľade:

Daniel Lichard: *„Štúr bol vysokej, kostnatej, mužsky peknej postavy, so zrejme cholerickým výrazom tváre; najmä však čierne oči, ukryté pod hustým obočím, prezrádzali oheň jeho ducha, keď ho nejaký zaujímavý rozhovor pohol k čerstvejšej reči.*¹⁴

Jozef Podhradský: *„Štúr bol pekný človek, majestátnej postavy.*¹⁵

Pavol Dobšínský: *„...vysoká mužná postava, pozoru vážne prísneho, čela trochu – iste nad nepríležitou vravou – zakaboneného, s písacím perom v ruke...¹⁶*

Viliam Paulíny-Tóth: *„...voľačo vyše tridsaťročný, krásnej, vyšvihlej postavy, s tvárou milou a peknou, s geniálnym výrazom vznešeného ducha a čistého šľachetného srdca.*¹⁷

Ostatné Zúbkove opisy Štúrovho zovňajšku sa týkajú jeho oblečenia pri rôznych príležitostiach, akými boli vystúpenie na sneme, bál v Grassalkovichovom paláci alebo aj počas bežného dňa. Zrejme viac ako samotného Štúra charakterizujú dobové zvyklosti a módu. Vždy však podčiarkujú jeho eleganciu, vkus a príjemné vystupovanie, čo možno považovať za jeho skutočné vlastnosti, ktoré sú potvrdené aj jeho súčasníkmi:

Vystúpenie na uhorskom sneme: *„Ešte nikdy som ho nevidela takého pekného ako v ten deň. Bol oblečený celý v čiernom. Slnko, ktoré sa lialo do dvorany velikánskymi oblokmi, odrážalo sa mu od vyleštených vysokých, ligotavých sár ako od zrkadla. Tesne priliehajúce nohavice a kabát so šujtášmi zdôrazňovali jeho vysokú, štíhlu postavu, ktorá v tej*

¹¹ ZÚBEK, ref. 2, s. 61.

¹² Tamže, s. 237.

¹³ Tamže, s. 95.

¹⁴ LICHARD, Daniel G. Ľudovít Štúr. In ORMIS, ref. 1, s. 159.

¹⁵ PODHRADSKÝ, Jozef. Združenie slovenskej mládeže v Bratislave pod vedením Ľudovíta Štúra roku 1840 a ďalej. In ORMIS, ref. 1, s. 188.

¹⁶ DOBŠINSKÝ, Pavol [KUBÁNI, Ľudovít]. Suplikant. In ORMIS, ref. 1, s. 223.

¹⁷ PAULINY-TÓTH, Viliam. Tri dni zo Štúrovho života. In ORMIS, ref. 1, s. 236.

*chvíli mala v sebe čosi vznešené a vojensky rázne. Ako kráčal sálou, nadnášala sa okolo neho mentieka s červenou atlasovou podšívku, prehodená voľne cez plece. Nevie, prečo mi práve farba podšívky tak utkvela v pamäti. Iste preto, lebo kombinácia farby čiernej s červenou vzbudzovala pri pohľade na neho taký radostný, povznášajúci dojem. Veď červená farba znamená radosť. A zo Štúra v ten deň priam sálala radosť. Kým div, že prešla aj na nás!*¹⁸

Bál v Grassalkovichovom paláci: „*Mal oblečený čierny frak a sivé nohavice a okolo krku širokú hodvábnu šatku sivej farby. Vyzeral veľmi strojne, ...*“¹⁹

K zmienke o módnom nákrčníku v tretej charakteristike sa viaže jedna zaujímavosť, ktorá prezrádza nie veľmi lichotivú Štúrovu vlastnosť: „*Mal oblečený pekne ušitý belasý frak a tesne priliehajúce sivé nohavice. V ruke držal vysoký klobúk, takzvaný cylinder, podobného odtienku ako nohavice. Okolo krku mal hodvábnny nákrčník holubacej farby, späť pod bradou ozdobnou sponou.*“²⁰ Štúr bol síce vynikajúcim mysliteľom, ale v bežnom živote nebol veľmi praktický. Jeden z jeho prasnynovcov, psychológ Ivan Štúr, v rozhovore spomína legendu, podľa ktorej si „*nevedel zaviazať šatku, predchodkyňu dnešných kravát. Keď chcel vyzerať dôstojne, vždy mu ju musel zaviazať niekto iný.*“²¹ To isté spomína Zlata Dôňčová v inom štúrovskom románe (aj keď kvalitatívne značne slabšom) *Panna Izabela*: „*Kalinčiak uväzuje Ludovítovi nákrčník. To je odjakživa jeho robota, nepraktický Ludovít si nevie uviazať ručník.*“²²

Štúrov charakter

Pri hodnotení Štúrovej osobnosti, ako je zobrazená v diele *Jar Adely Ostrolúckej*, musíme predovšetkým rozlišovať medzi hodnotením Evkiným a hodnotením Adely. Evka Jonášová, rozprávačka príbehu, je vlastne médiom, prostredníctvom ktorého môže svoje postoje vyjadrovať samotný autor. Táto línia kopíruje myšlienky jednoduchého ľudu, pre ktorý Štúr predstavoval najväčšiu národnú autoritu, a rovnako tak jeho nadšených spolupracovníkov, najmä študentov. Adela Ostrolúcka, naopak, aspoň spočiatku predstavuje názory zemianstva, šľachty a príslušníkov iných národov, ktorí mali ku Štúrovi skôr odmietaný a kritický, prípadne ľahostajný postoj: „*Tebe je ľahko. Pre teba znamená najdokonalejšieho mužského na svete. Dávaš sa unášať rojčením o ideáloch, o ktorých nám už*

¹⁸ ZÚBEK, ref. 2, s. 159-160.

¹⁹ *Tamže*, s. 169.

²⁰ *Tamže*, s. 61.

²¹ Potomkovia slávnych: Štúr nikdy nenadával. In *Život*. [online] Dostupné na internete: <<http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/101/potomkovia-slavnych-stur-nikdy-nenadaval.html>> Informácia pochádza od J. M. Hurbana. HURBAN, Jozef Miloslav. Ludovít Štúr. In ORMIS, ref. 1, s. 30.

²² DÔŇČOVÁ, Zlata. *Panna Izabela*. Bratislava : Mladé letá, 1963, s. 27.

*niekoľkokrát kázal jeho brat kaplán Štúr. Ale ja pozerám na neho triezvo, tak ako väčšina ľudí, ktorí sa nestotožňujú s jeho ideálmi. Chápeš, ako to myslím?*²³

Adelka sa teda na Štúra dívala „triezvo“. Je potrebné pripomenúť, že pohľad Evky (čiže Zúbka – čiže Štúrových obdivovateľov) má od racionálnosti ďaleko. Takmer všetky Evkine hodnotenia Štúra sú založené na emocionálnom vzťahu k nemu: *„Ach, vnučky moje radostné, vy neviete, čo pre nás znamenal, čím pre nás bol Eudovít Štúr!*“²⁴

„Štúr žil v našich predstavách ako človek, ktorý je vrcholom dokonalosti, na ktorom niet ani najmenšej škvrnky, bez jedinej slabosti a chybičky.“²⁵

„Bol to len obdiv, rojčenie, ktorým horeli vtedy všetky mladé srdcia slovenské.“²⁶

„Štúrova osobnosť ma natoľko vzrušila, že som bola celá preniknutá dojmom, ktorý vo mne zanechal rozhovor s ním. Aké tu rozmýšľanie? Je možné, že by sa Štúr niektorej žene nepáčil, že by mohla mať proti nemu nejaké výhrady?“²⁷

„Lenže Štúr bol v mojich predstavách a dievčenských snoch stelesnením národa, on bol jeho viditeľnou hlavou. Preto som sa na neho dívala s takou úctou, ktorá hraničila až so zbožňovaním. Prerástol v mojich očiach rozmery všetkých ostatných ľudí.“²⁸

Možno preto nedokázala Evka logicky uvažujúcu Adelku slovami presvedčiť o Štúrovej výnimočnosti. Táto inteligentná žena „kapitulovala“ až pri priamej konfrontácii s ním: *„...ako na mňa zapôsobilo zoznámenie so Štúrom. Kdeže by som si bola pomyslela, že sa medzi Slováckmi nájdú aj takíto ľudia. ... nepoznala som medzi mladými ľuďmi, s ktorými som sa stretávala, ani jedného, ktorého by som si mohla vážiť.*“²⁹

Postupom času si však aj Evka uvedomila svoju neobjektívnosť – alebo o svojej nestrannosti aspoň začala pochybovať: *„Je možné, aby Adelka takto videla Štúra? Posudzujeme ho my všetci nesprávne? Zveličujeme jeho zásluhy, zastierame si skutočnosť? Alebo sa mylí Adelka? Nie, iste ho posudzuje tak ako ostatných ľudí – lenže zo svojho stanoviska.*“³⁰

Postupom času dochádza k istej konvergencii oboch pohľadov. Adelka si k Štúrovi tiež buduje citový vzťah, naopak Evka, ktorá spoznáva aj iných ľudí a miesta, od časti svojho nekritického obdivu a zaľúbenosti upúšťa. Pravda, celkom sa ho zbaví až po Štúrovej smrti.

²³ ZÚBEK, ref. 2, s. 65.

²⁴ Tamže, s. 55.

²⁵ Tamže, s. 55.

²⁶ Tamže, s. 57.

²⁷ Tamže, s. 65.

²⁸ Tamže, s. 69.

²⁹ Tamže, s. 222.

³⁰ Tamže, s. 68.

Oba pohľady – Evkin aj Adelkin – však spoločne vytvárajú obraz, ktorý sa snáď najviac blíži ku skutočnosti. Aká je teda Štúrova podoba v románe, a ako vyznieva jej konfrontácia so zápiskami Štúrových súčasníkov? Je Evkina fascinácia Štúrovou osobou neodôvodnená a naivná?

Aký bol Ľudovít Štúr?

Ešte predtým, ako budeme analyzovať jednotlivé aspekty Štúrovej povahy, treba povedať, že bol (aj pri všetkej nestrannosti a kritike) výnimočnou osobnosťou. Na tom sa jeho obdivovatelia zhodujú aj s kritikmi. Adelku si získal už pri prvom stretnutí: „*Kdeže by som si bola pomyslela, že sa medzi Slováckmi nájdú aj takíto ľudia.*“³¹ Ani ona nemohla odolať „*mocnému čaru, ktoré vyžarovalo zo Štúrovej osobnosti a ktorým si tak podmaňoval všetkých ľudí.*“³² To takéto svedectvo nenájdeme len v románovej podobe, ale aj v spomienkach Štúrových súčasníkov: „*Štúr bol mimoriadny zjav tej doby. Vždy oduševnený ako prorok, plný základnej vedy.*“³³ Bez tohto čara by si napriek všetkým svojim dobrým vlastnostiam, vzdelaniu, okolnostiam nedokázal získať také množstvo ľudí a nadchnúť ich tak, že ho (aj jeho učenie) nasledovali po celý život. Musel to byť nesmierne charizmatičeský človek, s jasnou víziou, ale aj s potrebnými nástrojmi na jej realizáciu.

Veľmi dôležitým faktorom v tomto smere bol jeho dar reči. Podľa mnohých svedectiev bol Štúr naozaj vynikajúcim rečníkom, ktorý si dokázal získať pozornosť a sympatie poslucháčov tak svojím zjavom a spôsobom vystupovania, ako aj presvedčivosťou argumentov a zapálenosťou. Aj na tomto sa Adelka s Evkou zhodujú. Podľa Adely Ostrolúckej „*Štúr vie krásne rozprávať.*“³⁴ podľa Evky „*Štúr [...] hovoril hlasom vyrovnaným, no pevným, takže jeho slová cvendžali, ako keď kováč udiera mlatkom na nákovu.*“³⁵ Práve jeho mlčanie bolo najlepším dôkazom jeho veľkého utrpenia po Adelkinej smrti a pohrebe: „*To strašné Štúrovo mlčanie bolo horšie než akýkoľvek slovami vyjadrený žal. Mal vždy naporúdzi nesmiernu zásobáreň slov, všetko vedel nimi vyjadriť, vedel nimi nadchýnať, rozohňovať i rozochvievať, rozcítiť i rozplakať, uchlácholiť i upokojiť. Málokto mal takú čarovnú moc nad slovami ako on.*“³⁶

Pravdepodobne táto vlastnosť bola jedným z dôležitých kľúčov k jeho úspechu. Vynikajúce verbálne schopnosti potreboval vo všetkých oblastiach svojej činnosti – ako

³¹ ZÚBEK, ref. 2, s. 222.

³² *Tamže*, s. 70.

³³ PODHRADSKÝ, ref. 15, s. 181.

³⁴ ZÚBEK, ref. 2, s. 223.

³⁵ *Tamže*, s. 63.

³⁶ *Tamže*, s. 238.

profesor, politik, novinár, spisovateľ. Iste na tom má podiel aj dlhoročné štúdium a bohaté skúsenosti s vystupovaním na verejnosti. Do veľkej miery však táto schopnosť musela byť vrodená. Štúr sa totiž začal verejne angažovať už v pomerne mladom veku. Ako 20-ročný už prednášal históriu slovanstva na bratislavskom lýceu, ako 22-ročný sa stal Palkovičovým námestníkom. S Adelou Ostrolúckou sa (podľa tradičného datovania) zoznámil ako 31-ročný. Vo veku 33 rokov úspešne vystúpil na uhorskom sneme. Dosiagnúť takéto úspechy v takom mladom veku je skutočne pozoruhodné.

O Štúrových výnimočných rečníckych schopnostiach svedčia aj jeho súčasníci: „*Tak ohnivo, vrúcne a presvedčivo rečniť, ako to z prirodzenosti svojej prebodej povahy a tiež podľa mnohoročného cviku vedel ideálny vodca vtedy nádejne prebudeného Slovenska, pravda, nikto z nás nevedel! Jeho výrečné slová, priamo vyzývajúce na činy, vlastenecký žiar dovnútra vzrušujúce, padali na úhor, dávno prahnúci po takej žiadúcej manne...*“³⁷

Najhorlivejšími poslucháčmi Štúrových prednášok boli jeho bratislavskí študenti. Získal si ich ešte počas pôsobenia na evanjelickom lýceu (do roku 1843), ale najmä neskôr, keď sa uňho schádzali na tajných prednáškach a seminároch. Štúr mal k mládeži výnimočný vzťah. Uvedomoval si, že ona je novou generáciou, ktorá môže zmeniť beh dejín, ak bude mať dostatočne zvnútornené idey, za ktorými treba ísť: „*Štúr sa stal námestníkom profesora Palkoviča a dušou Ústavu. Ej, ako sa vtedy rozhybali stojaté vody národné! Ako vedel Štúr oduševniť mladých študentov, čo prišli do Prešporka zo všetkých končín Slovenska – mnohí ešte neuvedomeli a nevedeli aj v cudzích vodách plávajúci. Štúr vedel dať všetkým spoločný cieľ.*“³⁸ Nie je to len fantázia Ľuda Zúbka, Štúrov vzťah k mladým potvrdzujú sami jeho bývalí študenti – Ján Francisci, Daniel Maróthy a i.: „*Ludovít zostane večne mladým mužom, večne výtvorom peknej mladosti, idealistom bez úhony, muž pritom veľkého činu, ktorý i keď rozum jeho váhal, duch sa k činu niesol, ... On sa obetoval celý mládeži a boh túto obeť jeho prijal, aniž je v našom pokolení kto, koho by tak ctíla mládež ako Štúra.*“³⁹ Študenti ho milovali. Štúr mal vďaka svojej charizme na nich veľký vplyv a dokázal získať na svoju stranu. Ak niektorý spočiatku aj pochyboval, „*...Štúrove prednášky vpravili ho do pravej kol'aje.*“⁴⁰ Príčinou toho bola „*...nekonečná láska nášho Ludovíta k národu a k jeho nádeji – mládeži slovenskej...*“⁴¹

No Štúrov život nebol len prechádzkou ružovou záhradou. Na každom kroku ho stretali prekážky, neúspechy a sklamania. Bol však natoľko silný, že ho jednotlivé neúspechy

³⁷ FRIČ, Josef Václav. Pamäti Josefa Václava Friča. In ORMIS, ref. 1, s. 270.

³⁸ ZÚBEK, ref. 2, s. 132.

³⁹ HURBAN, ref. 21, s. 9.

⁴⁰ FRANCISCI, Ján. Vlastný životopis. In ORMIS, ref. 1, s. 133.

⁴¹ MARÓTHY, Daniel. Rozpomienky na dni peknej mladosti. In ORMIS, ref. 1, s. 195.

nedokázali zlomiť. Vždy našiel silu, aby pokračoval, a keď sa pokračovať nedalo, aby našiel inú cestu vpred. Keď mu zakázali prednášať na lýceu, začal vydávať *Slovenské národné noviny*. Stal sa poslancom na uhorskom sneme. Jeho húževnatosť a zásadovosť mu pomohli prekonať nepriaznivé okolnosti. Tieto vlastnosti boli jedny z prvých, ktoré zaujali Adelku: „*Vážim si ľudí pevných zásad, aj keď s nimi nesúhlasím. Ide len o to, aby pri svojich zásadách vytrvali vo všetkých okolnostiach. ... Charakter človeka sa zoceluje v tvrdých životných skúškach. Bola som presvedčená, že Štúr v nich obstojí.*“⁴² A naozaj obstál. Námaha a povinnosti akoby mu ešte pridávali sil. Po zasadnutí Tatrína v roku 1847 Evka Jonášová o ňom poznamenala: „*Akoby v ňom bolo ešte oveľa viac oduševnenia a chuti do práce. Pozná tento človek aj únavu a vyčerpanosť?*“⁴³ Za tento „úspech“ vďačil predovšetkým svojej pevnej vôli, ktorá mu dávala silu a pomáhala mu vytrvať aj v ťažkých situáciách. V istých kontextoch by sa dalo hovoriť až o asketizme: „*Štúr bol človek prísnych zásad i ohľadom na zaopatrenie si majetku – a z tej príčiny žil náramne skromne!*“⁴⁴

Rovnako prísny bol jeho názor na lásku a ženbu jeho spolupracovníkov. Prečo to tak bolo? Ako vysvetlenie sa ponúkajú rôzne názory, od Štúrovej údajnej homosexuality, až po jeho heroické presvedčenie o nemožnosti súčasne sa naplno venovať národu aj rodine. Pre prvý z názorov neexistujú dostatočné historické pramene.⁴⁵ Pravdepodobnejším sa aj vo svetle jeho celoživotného presvedčenia o potrebe služby národu javí druhé vysvetlenie, ku ktorému sa v románovom spracovaní priklonil i Ľ. Zúbek: „*Blaho môjho národa je mi nad všetky osobné výhody a záujmy.*“⁴⁶ Štúr a jeho žiaci si mali vybrať službu národu, a to aj za cenu osobnej straty. Spočiatku ho jeho sympatizanti nasledovali, ale postupne sa z tejto otázky stalo neprijemné jablko sváru. Manželstvo/láska bola príčinou toho, že si prestal rozumieť s Hurbanom aj s Kalinčiakom. Napokon sa však Štúrova požiadavka ukázala ako prehnane tvrdá: „*Šuhajci sa predsa poženili, mužský vek doniesol so sebou iné náhľady, matkanie mládeneckej snivosti prešlo vo vytriezvelú povedomú zaistnosť vôle...*“⁴⁷

Jeho konfliktnosť či neústupnosť sa tak podpísala na zhoršených vzťahoch s jeho spolupracovníkmi. Kritika Samuela Štefanoviča je zjavne prehnaná (podľa doslovu V. Ormisa), no pravdepodobne obsahuje aj reálne jadro: „*Nebolo opravdivej dôvery medzi členmi národnej rady voľopok. – Štúr nechcel nič dať zo svojich rúk; on, nekonečným sebavedomím uchvátený, prial si, aby všetko, čokoľvek sa dialo a podľa jeho ideálnej prírody*

⁴² ZÚBEK, ref. 2, s. 78.

⁴³ *Tamže*, s. 141.

⁴⁴ ŠTEFANOVIČ, Samuel. Slovenské povstanie z r. 1848/9. In ORMIS, ref. 1, s. 308.

⁴⁵ DEMMEL, ref. 6.

⁴⁶ ZÚBEK, ref. 2, s. 99.

⁴⁷ KALINČIAK, Ján. Rozpomienky na Ondreja Sládkoviča. In ORMIS, ref. 1, s. 152.

*zdarne sa previesť muselo, z neho samého pochodilo a na jeho účet pripadlo!*⁴⁸ Pohnútky mohli byť čisté – ako v tomto prípade snaha o jednotu a zomknutosť obrodeneckej generácie a o zachovanie tvorivých síl výlučne pre národ, no tieto ideálne predstavy často narážali na prozaickú skutočnosť. Je pochopiteľné, že Štúr zo svojich požiadaviek nemohol ustúpiť, ale v konfrontácii s požiadavkami iných dochádzalo niekedy k neprijemným sporom. Objektívne však musíme spomenúť, že Štúr vždy neriešil tieto konflikty najlepšou cestou. Ján Kalinčiak, na ktorého sa Štúr hneval kvôli jeho básni Márii (Schröerovej), spomína: *„So založením novín Štúrových mal som zostať pri nich spolupracovníkom, ale neviem prečo som upadol odrazu do neľúbosti Štúrovej, i prepustil ma a nechcel ma viacej.*⁴⁹ – teda že konflikt sa vôbec neriešil a on vlastne nevedel, čo je jeho príčinou. Kalinčiak nebol jediný, kto sa so Štúrom nezhodol. Hurbanovi Štúr zazlieval, že sa napriek jeho odhováraniu oženil s Aničkou Jurkovičovou, čo v románe použil aj Ľudo Zúbek: *„Preto nemôžem ani Hurbanovi odpustiť jeho manželstvo.*⁵⁰ Rovnaký osud postretol aj Jána Francisciho či Jonáša Záborského, hoci v jeho prípade podnet vyšiel z jeho strany a príčina bola celkom iná ako v prípade Kalinčiaka, Hurbana a Francisciho.

Ako už bolo spomenuté, základným Štúrovým problémom bol jeho idealizmus a nemožnosť úplne realizovať jeho predstavy v skutočnosti. Daniel Gabriel Lichard, jeden z najúprimnejších Štúrových kritikov, hovorí, že *„Štúr bol, pokiaľ ide o myseľ, človek ideálov: pokiaľ ide o srdce, šľachetná, úprimná duša, ktorá ako sama statočne zmýšľala aj s celým svojím národom, aj s jeho jednotlivými členmi, tak nevedela ani statočnému presvedčeniu iných podkladať hanebné a nečisté pohnútky. ... Omyly a chyby ... pochádzali najviac z toho, že sa jeho ideály často nezrovnávali so skutočnosťou života...“*⁵¹

Napriek týmto vysokým požiadavkám na seba aj na iných však nebol povýšeneckým a namysleným človekom, ktorý by odmietal komunikovať s ľuďmi nižšej intelektuálnej úrovne. Evka Jonášová s prekvapením zistila, že *„...ved’ okrem ‚vysokých‘ vecí národných zaujíma sa aj o najvšednejšie starosti prostého ľudu.*⁵² – keď sa jej Štúr spýtal na bežnú prácu jej otca – dedinského rektora. „Odrodilstvo“ vzdelancov, ktorí zabúdali na svoj pôvod, len čo sa dostali do „vyššej spoločnosti“, považoval za veľmi škodlivé: *„To je chyba mnohých našich vzdelancov, že len čo dosiahnu trochu vyššie postavenie, ... už sa ľudu odcudzia...“*⁵³ Napriek svojmu vynikajúcemu vzdelaniu, inteligencii (o ktorej niet pochýb), kontaktom,

⁴⁸ ŠTEFANOVIČ, ref. 44, s. 303.

⁴⁹ KALINČIAK, ref. 47, s. 147.

⁵⁰ ZÚBEK, ref. 2, s. 98.

⁵¹ LICHARD, ref. 14, s. 160.

⁵² ZÚBEK, ref. 2, s. 108.

⁵³ *Tamže*, s. 78.

ambíciám a postaveniu sa dokázal porozprávať s kýmkoľvek – či to bol duchovný, šľachtic alebo obyčajný sedliak: „Z toho, čo som doteraz o Štúrovi rozprávala, by sa mohlo zdať, že bol krasorečníkom, ktorý pri každej príležitosti rozprával len o veciach nevšedných a sviatočných. Takýto obraz by však nevystihoval Štúrovu ozajstnú povahu. Keď sa dal do reči so sedliakom na poli alebo s paholkom na dvore kaštieľa, človek by si bol myslel, že vyrástol v sedliackom dome, tak sa do všetkého rozumel. Neraz nám rozprával o svojich detských rokoch strávených v Zay-Uhrovci. A koľko zaujímavých príhod pospomínal zo svojich študentských čiars prešporských! Ako sa vedeli popri vážnej práci na lýceu a v Ústave aj zabaviť pod viechou a zaspievať si slovenské piesne. Pri rozprávaní o žartovných príhodách a veselých študentských výčinoch sme sa s Adalkou dosýta nasmiali.“⁵⁴

Táto schopnosť súvisela s jeho láskavosťou a dobrosrdečnosťou, ktorá sa prejavovala najmä vo vzťahu k ľuďom, ktorých mal rád. Mimoriadne pekný vzťah mal napríklad k svojim súrodencom, najmä k jedinej sestre Karolíne: „Štúrova tvár, kedykoľvek sa obrátil ku Karolíne, akosi znežnela, zláskavela a jeho hlas pri rozhovore s ňou zvrúcnel. Mal svoju sestru veľmi rád a zo všetkých síl jej chcel život spríjemniť.“⁵⁵ Tento fakt svorne potvrdzujú mnohí Štúrovi súčasníci – Karolína prišla za Štúrom do Bratislavy a viedla mu domácnosť. Aj medzi jeho hosťami a študentmi bola veľmi obľúbená. Rovnako sa Štúr staral aj o svojich ostatných súrodencov – najmladšieho brata Janka si ako 11-ročného chlapca vzal k sebe do Bratislavy. Po smrti najstaršieho brata Karola sa presťahoval do Modry, aby sa postaral o jeho 7 sirôt. So Samuelom, kaplánom v Zemianskom Podhradí, mal tiež veľmi pekný vzťah. Azda vďaka nemu sa vlastne zoznámil s Adelou Ostrolúckou.

Je tento pozitívny obraz Ľudovíta Štúra reálny?

Ľudo Zúbek si vyberá predovšetkým jeho kladné stránky. Ťažko by sme našli nejakú jednoznačne zlú vlastnosť. Medzi vyjadreniami jeho súčasníkov však nájdeme aj nelichotivé hodnotenia. Uvedomujeme si, že je nutné ich brať s rezervou, lebo pochádzajú predovšetkým od ľudí, s ktorými mal Štúr konflikty. Najkritickejšie vyjadrenia pochádzajú od Jonáša Záborského, Jána Francisciho, Jána Kalinčiaka a najmä od Samuela Štefanoviča, ktorého hodnotenia treba považovať až za prehnane a nenávisťné. Napospol sa však Štúrovi vyčíta idealizmus a neschopnosť konfrontovať predstavy a sny so skutočnosťou, cholericko-melancholickú povahu a prudkosť, ktorá ho privádzala do mnohých sporov. Viacerí poukazujú na jeho ľahkovernosť: „Štúr bol abstraktný idealista, sangvinický optimista, ale i pesimistický melancholik, k výrazu prichádzali pri ňom najmä tieto dve posledné povahy

⁵⁴ ZÚBEK, ref. 2, s. 111.

⁵⁵ Tamže, s. 153.

zakaždým, keď mu na národnom poli prajný alebo neprajný chýr či ako fakt a či len ako nezaručený chýr prišiel do uší.“⁵⁶ Štefanovič túto ľahkovernosť spolu s jeho egocentrizmom považuje za príčinu stroskotania slovenského povstania: „*Na týchto dvoch slabostiach: slávybažnosti a ľahkovernosti Štúra spočívajú základy nezdaru slovenského povstania...*“⁵⁷ Údajné sebecko a koncentrácia pozornosti len na seba je ďalšou zlou vlastnosťou, ktorú Štúrovi vyčíta najmä Štefanovič: „*Idealistickej súc povahy ... on počiatok i završenie hľadal a videl len sám v sebe.*“⁵⁸ Podľa jeho názoru boli Štúrove vyjadrenia dokonca nenávisťné a kruté, čo sa vôbec nezhoduje s obrazom, aký v priebehu rokov na základe svedectiev opačnej polaroty vytvorila tradícia: „*...Štúr a Hurban ... sa osopili na Ivanova [Štefanoviča] spôsobom im vlastným, o čom škoda by bola hovoriť; lebo kto znal Štúra a zná Hurbana, vie spolu hneď i spôsob ich rečníctva: zvysoka nadol, metanie gúl a púm. Kto mal to nešťastie byť tam prítomným, nezabudol, lebo nemožno zabudnúť, čo nametali na Ivanova.*“⁵⁹

Vyvstáva otázka, aká bola skutočná podoba Ľudovíta Štúra. Sú kritické ohlasy prehnané a nedôveryhodné, alebo ich Ľudo Zúbek ignoroval? Pravda bude zrejme niekde uprostred. Ako už bolo spomínané, o dôveryhodnosti negatívnych opisov (ale rovnako aj idealizujúcich) treba pochybovať. Na druhej strane, Zúbek písal biografický román národného hrdinu – a základnou charakteristikou podobných diel je, že nenarúšajú vžitý pozitívny názor na objekt písania.

Záver

Celkom objektívny a pravdivý obraz Štúra zo spomenutých príčin zrejme nemožno získať. Na základe opisov jeho súčasníkov však možno povedať, že to bol mimoriadne vzdelaný, rozhladený, inteligentný a charizmatický človek. Výborné vzdelanie a dobré rečové schopnosti mu dávali dobré predpoklady na to, aby bol pri stretnutiach s ľuďmi úspešný. Dokázal si získať príslušníkov rôznych vekových a spoločenských vrstiev jednak svojim rečníckym umením, jednak láskavým a vľúdnym správaním.

Ľudovít Štúr bol zásadový človek – prísny k sebe aj k iným. Najviac sa táto vlastnosť prejavovala v jeho postojoch k zábave a alkoholu, ale aj k láske a manželstvu. Napriek tomu nemožno povedať, že by bol nespoločenský človek. Jeho veľkou devízou bola zapálenosť, oduševnenosť pre veci, ktoré robil, tie však niekedy prerástali do idealizmu. Často však narážal na rozpor medzi ideálom a skutočnosťou, z ktorého plynuli mnohé nedorozumenia

⁵⁶ Konflikty s Franciscim, Hurbanom, Kalinčiakom. FRANCISCI, ref. 40, s. 139.

⁵⁷ ŠTEFANOVIČ, ref. 44, s. 305.

⁵⁸ *Tamže*, s. 307.

⁵⁹ *Tamže*, s. 299.

s jeho spolupracovníkmi. Vyčítali mu márnomyseľnosť, slávybažnosť, ľahkovernosť, netrpezlivosť.

Rovnako však platí, že Štúr bol originálny, sebaistý a šľachetný človek, ktorý miloval krásu a umenie a naplno žil pre svoje ideály, ktorým venoval všetky svoje sily.

Záverečná myšlienka Štefanovičovej charakteristiky vyznieva napriek všetkej predchádzajúcej kritike veľmi povzbudivo: „*Nasledujme Štúra v tom, v čom je nasledovaniahodný, a to: obetujme zmýšľaním, slovom i skutkom svoj život blahu národa, t. j. posväťme svoje pohodlie jeho službám tak ako on; chráňme a ctíme si nadovšetko jeho skromnosť, vystríhaním sa od podlých výstupkov a skladajme obeť k cieľom národným nepretržite tak ako on...*“⁶⁰

Pramene a literatúra

- DEMMEĽ, József. „... ale i tá láska ostala len platonickou“. *Súkromný život Ľudovíta Štúra*. In Občianska spoločnosť, 2011, č. 3 [online] Dostupné na internete: <<http://www.magazinos.sk/OS/Archiv/Prezivame-krizu-rodiny/Dejiny-a-ludia/ale-i-ta-laska-ostala-len-platonickou-Sukromny-zivot-Ludovita-Stura>>
- DEMMEĽ, József. Kto bol Ľudovít Štúr? In *Týždeň*. [online] Dostupné na internete: <<http://www.tyzden.sk/casopis/10013/kto-bol-ludovit-stur/>>
- DÔNČOVÁ, Zlata. *Panna Izabela*. Bratislava : Mladé letá 1963.
- DÔNČOVÁ, Zlata. Štúrova strmá cesta. [Doslov k vydaniu románu E. Zúbka Jar Adely Ostrolúckej z r. 1973] In ZÚBEK, Ludo. *Jar Adely Ostrolúckej*. Bratislava : Mladé letá, 1973, s. 242-248.
- HRAPÁŇ, Michal. *Teória literatúry*. Bratislava : Tigra, 2004, 283 s.
- JURČO, Milan. *Dielo Ľuda Zúbka*. Bratislava : Mladé letá, 1985, 387 s.
- MACHO, Peter. *Milan Rastislav Štefánik v hlavách a v srdciach. Fenomén národného hrdinu v historickej pamäti*. Bratislava : Historický ústav SAV 2011, 208 s.
- MACHO, Peter. *Revolúcia 1848/49 a historická pamäť*. Bratislava : Historický ústav SAV 2012, 306 s.
- ORMIS, Ján Vladimír (ed.). *Súčasníci o Ľudovítovi Štúrovi*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1955, 447 s.
- ZÚBEK, Ludo. *Jar Adely Ostrolúckej*. Bratislava : Mladé letá, 1973, 274 s.

Potomkovia slávnych: Štúr nikdy nenadával. In *Život*. [online] Dostupné na internete: <<http://zivot.lesk.cas.sk/clanok/101/potomkovia-slavných-stur-nykdy-nenadaval.html>>

⁶⁰ ŠTEFANOVIČ, ref. 44, s. 307-308.

Characteristic of Ľudovít Štúr by his Contemporaries and by Adela Ostrolúcka

Perception of important historical personalities is one of the constitutive elements of the collective (national) identity. Ľudovít Štúr, Slovak leader of crucial importance, undoubtedly belongs to the most important ones in our history. How was he perceived by his contemporaries, and how is he perceived nowadays?

In my essay I compare two sources of the information. On the one hand, I analyse the anthology of contemporary Štúr's characteristic, collected and published by Vladimír Ján Ormis in 1955, on the other hand Ľudo Zúbek's biographical novel *Jar Adely Ostrolúckej* [*Spring of Adela Ostrolúcka*], 1957. Even though this story is a fiction, it also contributes in Štúr's historical perception as a long-term part of the basic Slovak schools curriculum.

Therefore I compare inner and outer characteristic of Ľudovít Štúr in Zúbek's fiction and in testimonies of P. Dobšínský, J. M. Hurban, D. Lichard, J. Francisci, J. Kalinčiak and others. Against this background, I have tried to reveal a real image of Ľ. Štúr and to identify the most popular mystifications connected to his personality.

Keywords: Ľudovít Štúr (1815 – 1856), characteristic, hero phenomenon, mystification

https://fphil.uniba.sk/historia_nova

GLOSSOVÁ, Marta. Ľudovít Štúr v očiach Adelky a súčasníkov. In *Štúdie k jubileu Ľudovíta Štúra*. Historia nova 10. [online] Bratislava : Stimul, 2016, s. 48-62. Dostupné na internete: <https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/ksd/h/Hino10.pdf>